

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 733/2015-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. apríla 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosa prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Španielsko, zastúpeného advokátom JUDr. Matúšom Lemešom, Advokátska kancelária, Kuzmányho 29, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 101/09 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 101/09 p o r u š i l základné právo [REDAKOVANÉ], aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 101/09 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. [REDACTED] priznáva úhradu trov právneho zastúpenia v sume 441,84 € (slovom štyristoštyridsaťjeden eur a osemdesiatštyri centov), ktorú je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť na účet jeho advokáta JUDr. Matúša Lemeša, Advokátska kancelária, Kuzmányho 29, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 733/2015-13 zo 4. novembra 2015 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 101/09 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Ku skutkovému stavu sťažovateľ uviedol najmä, že:

«(...) Dňa 26.03.2009 manželka sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED] (...) doručila Okresnému súdu Košice I návrh na rozvod manželstva a na úpravu rodičovských práv a povinností k mal. dieťaťu [REDACTED] (...)

Ku dňu spísania tejto ústavnej sťažnosti, ergo ani po takmer šiestich rokoch odo dňa začatia napadaného konania, sa vo veci meritórne nerozhodlo ani na súde prvého stupňa.

Sťažovateľ nenamieta, že vo veci sa vykonali viaceré procesné úkony, namieta však celkovú dĺžku konania a to najmä s ohľadom na jeho osobitosť, keďže jeho predmetom je vec osobného stavu a starostlivosti o mal dieťa, ktorá zásadne ovplyvňuje osobné životy účastníkov konania. (...)

Máme za to, že neprimeranosť dĺžky konania nie je možné dávať na ťarchu sťažovateľovi, resp. aj ostatným účastníkom konania, v prípade ak si títo v konaní uplatňujú svoje procesné práva. Súd musí objektívne predpokladať, že účastníci konania budú v konaní aktívni, aby čo najefektívnejšie sami, resp. prostredníctvom svojich právnych zástupcov hájili svoje záujmy. Zastávame názor, že je úlohou a povinnosťou súdu usmerňovať procesné úkony účastníkov konania a vykonávať dokazovanie v primeranej lehote, ergo, aby nedochádzalo k zbytočnému časovému naťahovaniu súdneho konania. Domnievame sa, že okresný súd takto nepostupoval a to predovšetkým s ohľadom na osobitosť tohto konania a vykonávaného dokazovania, čo odôvodňujeme najmä nasledujúcimi skutočnosťami:

Dňa 20.01.2010 bolo nariadené znalecké dokazovanie znalkyňou z odboru psychológie [REDAKOVANÉ]. Znalecký posudok bol vypracovaný dňa 18.05.2010 a súdu doručený dňa 07.06.2010. Prvé súdne pojednávanie, na ktorom sa prejednávali závery znaleckého posudku, sa uskutočnilo dňa 13.09.2011, t.j. až po vyše roku a štyroch mesiacoch po tom, čo bol posudok vyhotovený. Vzhľadom na to, že predmetom znaleckého vyšetrovania bolo skúmanie momentálnych vzťahov medzi rodičmi a ich mal. dieťaťom, je zrejmé, že s odstupom roka a štyroch mesiacov, keď boli jeho závery konzultované na súde, už nemohli byť objektívnym podkladom pre meritórne rozhodnutie. Prežívanie vzťahov vzhľadom na odlúčenie a pretrvávajúce napätie medzi rodičmi sa časom mení. Aj keby sme pripustili, že osobnostné črty u dospelého človeka sú viac menej rokmi nemenné, rozvoj u dieťaťa napreduje, jeho myslenie, vnímanie, socializácia sa v čase vyvíjajú. Podotýkame, že v čase znaleckého posudku mal mal. [REDAKOVANÉ] iba 5 rokov.

Takýto značný časový odstup medzi vyhotovením znaleckého posudku a následným pojednávaním považujeme za neprimeraný, čo malo za následok opäť len ďalšie naťahovanie súdneho konania. Uvedené viedlo o. i. aj k tomu, že na pojednávaní dňa 13.09.2011 bolo vo veci rozhodnuté o nariadení nového kontrolného znaleckého

dokazovania. Nový znalecký posudok bol vypracovaný až po takmer roku a štyroch mesiacoch t.j. dňa 28.01.2013 súdnym znalcom [REDACTED].

Súd následne vytýčil pojednávanie na deň 29.04.2013, ktoré však na žiadosť navrhovateľky odročil na 25.10.2013. Najbližšie pojednávanie vo veci sa tak opäť uskutočnilo neprimerane neskoro, t.j. až po 9 mesiacoch odo dňa vyhotovenia nového znaleckého posudku. Aj v tomto prípade platilo, že závery znaleckého posudku už objektívne nezachytávali aktuálne pomery v rodine a to aj s ohľadom na skutočnosť, že sťažovateľovi sa zo vzťahu s jeho partnerkou dňa 16.09.2013 narodila dcéra [REDACTED].

Ďalšie pojednávanie vo veci sa uskutočnilo dňa 31.01.2014, na ktorom boli vypočutí súdni znalci [REDACTED] a [REDACTED], ktorí vo veci podávali znalecké posudky. Máme za to, že aj na základe ich výpovede dospel súd k záveru, že dovtedajšie znalecké posudky sú vzhľadom na časový odstup a zmenu rodinných pomerov už neaktuálne.

Vzhľadom na uvedené bolo toto pojednávanie odročené na neurčito jednak za účelom nariadenia znaleckého dokazovania z odboru ekonomiky na preukázateľné výdavky sťažovateľa a tiež za účelom „určenia znaleckého dokazovania vzhľadom na súčasnú zmenu pomerov, čo sa týka psychologického vyšetrenia...“

Do pozornosti Ústavného súdu dávame, že až s odstupom takmer štyroch mesiacov od posledného pojednávania, súd dňa 19.05.2014 nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru: Psychológia, odvetvie: Klinická psychológia detí, Klinická psychológia dospelých a vypracovaním znaleckého posudku poveril znalkyňu [REDACTED] (...)

Ku dňu spísania tejto sťažnosti sa znalecké dokazovanie psychologom doposiaľ ešte ani nezačalo. Sťažovateľ považuje takýto stav za neakceptovateľný, teda, že ani rok potom, čo súd na pojednávaní dospel k záveru o potrebe nariadenia tohto znaleckého dokazovania, sa v predmetnej veci vôbec nekonalo. Sťažovateľ považuje za potrebné podotknúť, že i napriek tomu, že žije v Španielsku, bol by kedykoľvek ochotný dostaviť sa ku znalkyni, ak by bol k tomu vyzvaný. (...)

Sťažovateľ poukazuje na to, že neprimeranosť dĺžky celého konania je o to výraznejšia, že jeho predmetom je statusová otázka, vyriešenie ktorej zásadným spôsobom ovplyvní súkromný život účastníkov konania a ich ďalšie vzťahy.

Taktiež podotýka, že podľa ust. § 113 ods. 1 O.s.p. s konaním o rozvode je obligatórne spojené konanie o úprave pomerov manželov k maloletým deťom z ich manželstva na čas po rozvode. Ide teda o výnimočnú situáciu, keď zákonodarca spojil sporové konanie (rozvod manželstva) s konaním nespоровého charakteru, konkrétne starostlivosti súdu o maloletých.

Predmetom konania vo veci starostlivosti o maloletých je dosiahnuť v čo najkratšom čase rozhodnutie, ktoré efektívne chráni práva a oprávnené záujmy maloletého so zreteľom na jeho právne postavenie upravené v ústave, v medzinárodných zmluvách a v zákonoch. Snaha o efektívnosť konania a rozhodovania súdov v konaní vo veciach starostlivosti o maloletých je zo zákona zdôraznená povinnosťou súdu rozhodnúť bez zbytočného odkladu, najneskôr do 6 mesiacov odo dňa začatia konania. Predĺženie konania je viazané len na existenciu vážnych dôvodov a objektívnu nemožnosť vykonať dôkazy. Lehota je ustanovená na právoplatné skončenie veci. O predĺžení konania by súd mal aj formálne rozhodnúť, inak by bol jeho postup nepreskúmateľný.

Máme za to, že okresný súd nepostupoval v zmysle vyššie uvedeného, čím podľa nášho názoru nepochybne porušil práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov predovšetkým s prihliadnutím na osobitosti konania.

Navyše okresný súd nekonal bez zbytočných prietahov ani potom, čo sa vo veci listom zo dňa 05.09.2013 vyjadril predseda okresného súdu. Predseda súdu síce neskonštatoval zbytočné prietahy v konaní, no napriek tomu „požiadal vybavujúcu sudkyňu, aby postupovala v konaní s osobitnou starostlivosťou, keďže sa jedná o vec osobného stavu a starostlivosti o mal dieťa.“

(...) Na základe uvedeného je základnou povinnosťou súdov, vyplývajúcou zo základného práva účastníkov súdneho konania na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietahov v kontexte medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky garantovať právo na prejednanie veci v primeranej dobe vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, je zabezpečiť odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa súdneho rozhodnutia, v primeranej dobe. Túto povinnosť viackrát potvrdil aj Ústavný súd SR vo svojich nálezoch pod sp. zn. III. ÚS 111/04, III. ÚS 11/05, III. ÚS 81/05. Samotným prerokovaním veci na súde, ako aj vytyčovaním pojednávani bez rozhodnutia vo veci samej sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným súdnym

rozhodnutím v prerokúvanej veci. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecné súdy vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (napr. I. ÚS 10/98, III. ÚS 29/03).

(...) Sťažovateľ žiada Ústavný súd SR o priznanie majetkového primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 24.000 Eur. Výška je odôvodnená predovšetkým samotnou dobou konania vo veci samej, t.j. časovým obdobím takmer 6 rokov, citlivosťou konania a z toho plynúca psychická záťaž sťažovateľa z dlhodobej neistoty z dočasného usporiadania vzťahov s maloletým synom a nevysporiadaným vzťahom s manželkou.

V tejto súvislosti konštatujeme, že napádané konanie bolo iniciované v čase, keď mal mal. syn sťažovateľa 3 roky, dnes má necelých desať rokov. Šesť rokov sťažovateľ vníma, ako je jeho mal. syn svedkom neustáleho napätia plynúceho z nevysporiadaných rodinných vzťahov. Taktiež si sťažovateľ uvedomuje, že jeho mal. syn čoskoro vstúpi do obdobia pubescencie, kde nevysporiadaný vzťah s otcom (sťažovateľom) môže narušiť ich ďalšie vzájomné fungovanie. Úprava ich stretávania je totiž momentálne upravená iba dočasne a reštriktívne a sťažovateľ pociťuje značnú neistotu ako bude tento styk súdom upravený do budúcnosti.

Navyše sťažovateľ nemôže naplno začať ani nový partnerský život so svojou partnerkou v Španielsku, zo vzťahu s ktorou sa mu v septembri 2013 narodila dcéra [REDACTED]. Sťažovateľ by chcel so svojou partnerkou uzavrieť manželstvo, čo však nemôže, keďže je v rozvodovom konaní so svojou terajšou manželkou, s ktorou už viac ako šesť rokov žijú oddelene v iných štátoch. Sťažovateľovi je tento stav ľudský veľmi neprijemný a to jednak vo vzťahu k svojej partnerke, t.j. matke svojho novonarodeného dieťa, ako aj vo vzťahu k svojim rodinným príbuzným a priateľom, pre ktorých je tento stav nepochopiteľný.

Každý príchod na súdne pojednávanie zo Španielska na Slovensko, rovnako ako i absolvovanie znaleckých posudkov, bol pre sťažovateľa traumatizujúci, finančne náročný a spojený s napätím, obavami a neistotou. Bezmocnosť sťažovateľa stupňovalo aj vedomie, že meritórne rozhodnutie vo veci sa stále oddaľuje. V neposlednom rade je s takouto neistotou spojená psychická záťaž a napokon je to emocionálne náročné pre všetky zainteresované osoby.

V konečnom dôsledku výška požadovaného finančného zadosťučinenia je dôvodná aj s ohľadom na skutočnosť, že v najbližšom období ani nemožno rozumne očakávať vo veci

meritórne právoplatné rozhodnutie. Vo veci je totiž nariadené znalecké dokazovanie z odboru psychológie, ktoré ešte stále nezačalo, a v budúcnosti tiež možno odôvodnene predpokladať, že niektorá z procesných strán využije právo podať odvolanie proti rozsudku okresného súdu, čo celé konanie predĺži minimálne o ďalšie mesiace.

(...) Vzhľadom na vyššie uvedené sťažovateľ navrhuje, aby Ústavný súd Slovenskej republiky (...) na základe dôvodov uvedených v sťažnosti po jej prerokovaní prijal tento nález:

Základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/101/2009 porušené bolo.

Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/101/2009 prikazuje konať bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] primerané finančné zadostučinenie v sume 24.000 Eur (slovom dvadsaťštyritisíc eur), ktoré je jej Okresný súd Košice I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet právneho zástupcu sťažovateľa, JUDr. Matúša Lemeša, advokáta, so sídlom Kuzmányho 29, 040 01 Košice (...).

Okresný súd Košice I je povinný uhradiť sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 296,44 Eur (slovom dvestodevät'desiatšesť eur a štyridsaťštyri centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet právneho zástupcu sťažovateľa, JUDr. Matúša Lemeša, advokáta, so sídlom Kuzmányho 29, 040 01 Košice(...))»

3. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom, listom č. 1SprV/372/2015 z 22. februára 2016 a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu zo 4. marca 2016.

3.1 Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedol tieto skutočnosti:

«(...) Konanie vo veci sp. zn. 13C/101/2009 sa začalo 26.3.2009. Sťažovateľ v konaní vystupuje na procesnej strane odporcu. Predmetom konania je návrh na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu.

Vec bola pridelená na prejednanie a rozhodnutie sudkyňi JUDr. Szpyrcovej.

Po zabezpečení prípravy pojednávania podľa ust. § 114 Občianskeho súdneho poriadku súd nariadil prvé pojednávanie vo veci na 16.9.2009. Vzhľadom na to, že odporca je občanom Španielskeho kráľovstva a býva v Španielsku, všetky poučenia, výzvy a návrh na začatie konania museli byť preložené z jazyka slovenského do jazyka španielskeho. Za týmto účelom súd pribral do konania prekladateľku z jazyka španielskeho [REDACTED].

Uznesením č.k. 13C/101/2009-43 z 28.7.2009 súd priznal prekladateľke odmenu za vypracovanie prekladu uvedených písomností.

Na pojednávaní dňa 16.9.2009 bolo súdu oznámené, že odporca dal podnet na Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže o nariadenie návratu maloletého dieťaťa späť do Španielska. Následne, po rozhovore s navrhovateľkou, oznámil, že chce zobrať tento podnet o nariadenie návratu maloletého [REDACTED] späť a svoje rozhodnutie zašle písomne aj súdu v lehote 7 až 14 dní. Pojednávanie bolo z uvedeného dôvodu odročené na neurčito s tým, že po oznámení či konanie o návrat maloletého [REDACTED] do Španielska bude zastavené, súd bude pokračovať v tomto konaní.

Dňa 12.10.2009 Centrum pre medzinárodnú ochranu detí a mládeže Bratislava oznámilo súdu, že otec maloletého dieťaťa [REDACTED] zobral žiadosť o návrat maloletého [REDACTED] do Španielskeho kráľovstva späť.

Ďalšie pojednávanie súd nariadil na 7.12.2009. Na pojednávaní dňa 7.12.2009 súd vypočul navrhovateľku a odporcu, pojednávanie odročil na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania znalcom z odboru klinická psychológia detí a dospelých.

Uznesením č.k. 13C/101/2009-112 zo dňa 20.1.2010 súd vypracovaním znaleckého posudku poveril znalkyňu [REDACTED]. Znalkyňa predložila znalecký posudok a vyúčtovanie znalečného dňa 21.5.2010. Uznesením č.k. 13C/101/2009-146 súd priznal znalkyňi odmenu za vypracovanie znaleckého posudku.

Ďalší termín pojednávania súd nariadil na 6.12.2010. Na žiadosť odporcu bol termín pojednávania preročený na 17.1.2011. Na žiadosť právnej zástupkyne navrhovateľky bolo pojednávanie nariadené na 17.1.2011 preročené na 11.4.2011.

Pojednávajúce nariadenie na 11.4.2011 súd bez pojednávajúceho veci odročil na 12.9.2011 z dôvodu dočasnej práceneschopnosti navrhovateľky a na jej žiadosť o odročenie pojednávajúceho.

Pojednávajúce nariadenie na 12.9.2011 bolo bez pojednávajúceho veci odročené na 13.9.2011 z dôvodu, že sa nedostavil na pojednávajúce predvolaný tlmočník.

Na pojednávajúce dňa 13.9.2011 súd vec pojednal a pojednávajúce odročil na neurčito za účelom nariadenia kontrolného znaleckého dokazovania.

Uznesením č.k. 13C/101/2009-251 z 9.3.2012 súd vypracovaním znaleckého posudku poveril znalca [REDAKOVANÉ]. Dňa 28.3.2012 znalec oznámil súdu, že z dôvodu zvýšeného pracovného zaťaženia posudok v danej veci nemôže urobiť.

Uznesením č.k. 13C/101/2009-260 z 22.5.2012 súd poveril vykonaním znaleckého posudku znalkyňu [REDAKOVANÉ]. Znalkyňa dňa 26.7.2012 oznámila súdu, že zo závažných zdravotných dôvodov nemôže znalecký úkon vykonať.

Uznesením č.k. 13C/101/2009-278 z 5.9.2012 súd vypracovaním znaleckého posudku poveril znalca [REDAKOVANÉ]. Znalec doručil znalecký posudok a vyúčtovanie znaleckého 19.2.2013. Uznesením č.k. 13C/101/2009-351 z 6.3.2013 súd priznal odmenu znalcovi.

Ďalší termín pojednávajúceho súd nariadil na 20.9.2013. Na žiadosť právnej zástupkyne navrhovateľky bol termín pojednávajúceho preročený na 25.10.2013.

Uznesením č.k. 13C/101/2009-385 z 28.8.2013 súd pribral do konania prekladateľku z jazyka španielskeho [REDAKOVANÉ] za účelom prekladu dokladu o príjme odporcu za rok 2012 a 2013.

Na pojednávajúce dňa 25.10.2013 súd vec pojednal a pojednávajúce odročil na 31.1.2014 za účelom doplnenia dokazovania výsluchmi znalcov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ].

Uznesením č.k. 13C/101/2009-443 z 31.10.2013 súd pribral do konania prekladateľku z jazyka španielskeho [REDAKOVANÉ] za účelom prekladu zápisnice z pojednávajúceho zo dňa 25.10.2013. Uznesením č.k. 13C/101/2009-465 z 18.12.2013 súd priznal prekladateľke odmenu za uvedený preklad.

Uznesením č.k. 13C/101/2009-483 z 15.1.2014 a uznesením č.k. 13C/101/2009-489 z 16.1.2014 súd pribral do konania prekladateľku [REDAKOVANÉ] za účelom prekladu

z jazyka španielskeho do jazyka slovenského písomnosti o narodení dcéry odporcu a o jeho príjmoch v treťom a štvrtom štvrtroku 2013.

Na pojednávaní dňa 31.1.2014 súd vypočul predvolaných znalcov a pojednávanie odročil na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania znalcom z odboru ekonomiky na preukázanie príjmov a výdavkov odporcu za rok 2013.

Uznesením č.k. 13C/101/2009-576 z 19.5.2014 súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru psychológie a vypracovaním znaleckého posudku poveril znalkyňu

██████████.

Uznesením č.k. 13C/101/2009-580 súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru ekonómie a manažment a vypracovaním znaleckého posudku poveril znalkyňu

██████████.

Znalkyňa ██████████ doručila znalecký posudok dňa 6.10.2014. Uznesením č.k. 13C/101/2009-613 z 13.10.2014 súd priznal znalkyni odmenu za vypracovanie znaleckého posudku.

Uznesením č.k. 13C/101/2009-642 z 6.3.2015 súd nariadil znalecké dokazovanie znalkyňou z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria a vypracovaním znaleckého posudku poveril znalkyňu ██████████.

Znalkyňa ██████████ dňa 26.6.2015 doručila súdu znalecký posudok.

Uznesením č.k. 13C/101/2009-701 z 6.7.2015 súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria a vypracovaním znaleckého posudku poveril znalca ██████████. Znalec doručil súdu znalecký posudok 28.1.2016.

V danom prípade dĺžka konania je závislá od skutkovej zložitosti veci. Súd za účelom rozhodnutia o úprave práv a povinností rodičov k mal. ██████████ už päť krát nariadil znalecké dokazovanie. Rodičia dieťaťa majú veľmi rozdielne predstavy o spôsobe úpravy ich práv a povinností k mal. dieťaťu, čo vyplýva jednak z rozdielnosti ich kultúr a z toho, že žijú ďaleko od seba a ich vzájomná komunikácia a komunikácia otca s dieťaťom je veľmi komplikovaná.

Keďže odporca je občan Španielskeho kráľovstva a neovláda slovenský jazyk, súd musí všetky písomnosti prekladať do Španielskeho jazyka, resp. zo Španielskeho jazyka do slovenského jazyka.

Súd postupuje v predmetnej veci plynulo a bez prieťahov, žiadne dlhšie obdobie absolútnej nečinnosti som nezistil.

Naopak v dôsledku práceneschopnosti navrhovateľky, resp. kolízie iných pojednávaní u jej právnej zástupkyne, bolo viackrát nariadené pojednávanie vo veci preročované na neskorší termín. Rozhodnutie v merite veci oddialujú účastníci konania aj tým, že „realizujú“ svoje procesné práva a žiadajú ďalšie a ďalšie znalecké posudky a vyšetrenia dieťaťa, neoznamujú rozhodné skutočnosti súdu včas (napr. narodenie ďalšieho dieťaťa u otca) a pod.

S ohľadom na konkrétne okolnosti tohto prípadu som dospel k názoru, že zo strany súdu k žiadnym zbytočným prieťahom v konaní nedochádza a sťažnosť [REDACTED] hodnotím ako nedôvodnú.

Súhlasím, aby ústavný súd o sťažnosti rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania.»

3.2 Právny zástupca sťažovateľa v reakcii na uvedené vyjadrenie predsedu okresného súdu zaujal toto stanovisko:

«(...) Sťažovateľ má za to, že Okresný súd vo vyjadrení neuviedol žiadne také skutočnosti, ktoré by opodstatňovali dĺžku súdneho konania a jeho obhajoba je skôr zavádzajúca a nezodpovedajúca skutkovému stavu.

Okresný súd vidí príčiny dĺžky súdneho konania najmä v tom, že rodičia mal. dieťaťa majú rozdielne predstavy o úprave ich práva a povinnosti k dieťaťu a ich vzájomná komunikácia je komplikovaná a to aj vo väzbe na rozdielnosť ich kultúr. Uvedený dôvod však nemôže obstať. Rozdielnosť predstáv rodičov, resp. ich narušená vzájomná komunikácia nie je predsa v obdobných konaniach raritnou črtou, ale skôr pravidlom, čo musí byť Okresnému súdu z jeho činnosti zrejmé. Odvolávanie sa na odlišnosť kultúr považujeme za účelové, keďže sťažovateľ neprezentoval v súdnom konaní žiadne také návrhy, ktoré by sa vymykali návrhom otcov v obdobných konaniach. Navyše ani nie je možné hovoriť o zásadnej kultúrnej odlišnosti, keďže sťažovateľ je Európanom, ktorý sa

spôsobom svojho súkromného a pracovného života nijako neodlišuje od mužov - otcov, ktorí sa narodili, žijú a pracujú na Slovensku.

Ako účelové hodnotíme aj odvolávanie sa na potrebu prekladať sťažovateľovi „všetky písomnosti do španielskeho jazyka, resp. zo španielskeho jazyka“. Z obsahu spisu totiž vyplýva, že sťažovateľovi sa neprekladala takmer žiadna písomnosť (žiadne vyjadrenia navrhovateľky, resp. znalecké posudky a s výnimkou jednej zápisnice z pojednávania, mu nebola preložená ani jedna zápisnica).

Na ťarchu sťažovateľovi, resp. ostatným účastníkom konania nie je možné dávať dĺžku konania, v prípade ak si títo v konaní uplatňujú svoje procesné práva. Sťažovateľ si nie je vedomý toho, žeby svojim správaním, resp. návrhmi spôsobil zbytočné prieťahy v konaní. Navyše ak by bol sťažovateľ vo veci pasívny, mohlo to mať pre neho fatálne následky. Opodstatnenosť tohto záveru ilustrujeme o.i. nasledovne:

Okresný súd uznesením zo dňa 06.03.2015 nariadil znalecké dokazovanie z odboru: zdravotníctvo a farmácia, odvetvie: psychiatria a vypracovaním znaleckého posudku poveril znalkyňu [REDAKOVANÉ]. Keďže Okresný súd určil ako znalkyňu psychiatrickú, ktorá už predtým diagnostikovala mal. dieťa a dospela k záveru, že trpí diagnózou F 84.8 - vysokofunkčný autizmus (uvedená skutočnosť bola Okresnému súdu známa, nakoľko jej lekárske správy tvorili prílohu podania navrhovateľky zo dňa 12.02.2015), sťažovateľ nemal inú možnosť ako vzniesť proti ustanovenej znalkyni námietku zaujatosti. Sťažovateľ zastával názor, že nebolo možné rozumne očakávať, aby znalkyňa odpovedala na súdom položené otázky v rozpore s tým, čo už uviedla doteraz, keďže by tým spochybnila svoje doterajšie odborné stanovisko. Predpoklady sťažovateľa sa aj potvrdili, keďže MUDr. [REDAKOVANÉ] vo vypracovanom znaleckom posudku č. 8/2015 uvedenú diagnózu potvrdila. Práve vďaka námietke a teda aktivite sťažovateľa bol vo veci vypracovaný nový znalecký posudok znalcom z odvetvia psychiatria Doc. [REDAKOVANÉ], ktorý aj v kooperácii so znalkyňou v odbore psychológia [REDAKOVANÉ] jednoznačne vylúčil, žeby mal. dieťa trpelo duševnou chorobou alebo poruchou a explicitne uviedol, že v znaleckom posudku MUDr. [REDAKOVANÉ] je „nesprávne uvedené, že [REDAKOVANÉ] trpí na vysokofunkčný autizmus“.

Na základe uvedeného sme toho názoru, že Okresný súd nijako relevantne nezdôvodnil, prečo ani po siedmych rokoch súdneho konania nebolo vo veci rozhodnuté a preto v celom rozsahu trvá na podanej ústavnej sťažnosti.

Okrem trov konania, ktoré si sťažovateľ uplatnil v sume 296,44 Eur už v ústavnej sťažnosti, sťažovateľ si uplatňuje trovy konania aj za toto zaujatie stanoviska k vyjadreniu Okresného súdu a to vo výške 151,58 Eur (143 Eur + 8,58 Eur).

Sťažovateľ netrvá na tom, aby sa v predmetnej veci konalo ústne pojednávanie.»

4. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

5. Pokiaľ ide o chronológiu úkonov okresného súdu v napadnutom konaní, ktoré popísal predseda okresného súdu v bode I/3.1 tohto nálezu, rovnaké relevantné skutočnosti zistil aj ústavný súd z obsahu súvisiaceho spisu, preto nepovažoval za potrebné duplicitné opísanie týchto úkonov, keďže skutkové okolnosti danej veci sa spornými nestali.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu vedenom pod sp. zn. 13 C 101/09 dochádza k porušovaniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov(...)

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná(...)

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti konštantne vychádza z názoru, že účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu (napr. II. ÚS 26/95).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre

sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania je rozvod manželstva a úprava práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu, t. j. vec, ktorej povaha si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania (m. m. I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd vo vzťahu k napadnutému konaniu uvádza, že vzhľadom na nutnosť znaleckého dokazovania, ako aj nutnosť prekladu niektorých úkonov a listín do cudzieho jazyka možno posudzovanú záležitosť považovať po vecnej stránke za zložitejšiu. Napriek tomu však ústavný súd nemôže zdĺhavý priebeh napadnutého konania pripísať iba na vrub zložitosti veci, na túto okolnosť prihliadal pri určení primeraného zadosťučinenia. Po právnej stránke možno danú vec považovať za štandardnú, nijako sa nevymykajúcu bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadnu významnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priesťahom. Sťažovateľ napriek tomu, že má trvalý pobyt v cudzine, osobne alebo prostredníctvom svojich splnomocnených právnych zástupcov sa zúčastňoval na pojednávaniach a bol aktívny aj tým, že podal sťažnosť na zbytočné priesťahy v konaní. Využitie možností daných sťažovateľovi procesnými predpismi (napr. námietka predpojatosti podľa Občianskeho súdneho poriadku) spôsobilo síce kratšie predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné priesťahy (napr. I. ÚS 31/01). Ústavný súd však aj na tieto okolnosti prihliadol pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia v danej veci.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a predovšetkým konštatuje, že trvanie napadnutého konania o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu na súde prvého stupňa viac ako 7 rokov bez

meritórneho rozhodnutia je už samo osebe celkom jednoznačne neprimerané. Okresný súd bol však v danej veci krátkodobo opakovane nečinný napr. od 21. mája 2010 do 6. decembra 2010 (viac ako šesť mesiacov), od 13. septembra 2013 do 20. septembra 2013 (šesť mesiacov) a od 19. februára 2013 do 20. septembra 2013 (sedem mesiacov), a najmä bol v tejto rodinnoprávnej záležitosti opakovane aj neefektívne činný.

Ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna (nesústredená) činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09).

Okrem uvedenej nečinnosti možno dospieť k záveru, že okresný súd bol v danej veci aj neefektívne činný, najmä keď nekonzultoval vopred so znalcami (napr. telefonicky), či budú môcť z dôvodu pracovného zaťaženia, časových alebo iných dôvodov vypracovať znalecké posudky, preto po viacmesačných odstupoch opakovane musel meniť už vymenovaných znalcov (Ing. ■■■■■, PhDr. ■■■■■, PhD.), a tým sa aj pol roka oddialilo vyhotovenie znaleckého posudku. Okrem toho už vyhotovené znalecké posudky sa stali plynutím času neaktuálne a súd musel nariadovať na riešenie rovnakého okruhu skutočností opakovane znalecké dokazovania. Na vrub okresnému súdu treba pričítať tiež skutočnosť, že znaleckým dokazovaním poveril znalkyňu MUDr. ■■■■■, ktorá už predtým diagnostikovala maloleté dieťa účastníkov konania, preto námietka zaujatosti sťažovateľa voči nej bola opodstatnená, bolo treba nariadiť znalecké dokazovanie iným znalcom, pričom konanie sa tak zbytočne oddialilo minimálne o štyri mesiace.

Uvedená nečinnosť alebo neefektívna činnosť okresného súdu nie je ničím ospravedliteľná, pretože počas 1,5 roka súd nevykonával vo veci úkony a jeho postup ďalších minimálne 1,5 rokov nebol sústredený, teda najmenej 3 roky nevykonával úkony, ktoré mali smerovať k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ako odporca v predmetnej veci počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). K uvedenej nečinnosti, resp. k neefektívnej činnosti, a teda k zbytočným prieťahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníkov, ale v dôsledku postupu súdu. Ústava pritom v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci - a teda vykonanie spravodlivosti - bez zbytočných

prieťahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na tzv. objektívne okolnosti (pozri napr. I. ÚS 119/03).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 24 000 € najmä s odôvodnením, že „*Výška je odôvodnená predovšetkým samotnou dobou konania vo veci samej, t.j. časovým obdobím takmer 6 rokov, citlivosťou konania a z toho plynúca psychická záťaž sťažovateľa z dlhodobej neistoty z dočasného usporiadania vzťahov s maloletým synom a nevysporiadaným vzťahom s manželkou.*“.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa, vzhľadom aj na doterajšiu neobvyklú dĺžku napadnutého konania, povahu veci (jeho predmetom je statusová otázka, vyriešenie ktorej zásadným spôsobom ovplyvní súkromný život účastníkov konania a ich ďalšie vzťahy) považuje za primerané vo výške 3 000 €.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia z 12. decembra 2014, spísanie ústavnej sťažnosti zo 16. januára 2015 a písomné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu zo 4. marca 2016). Za jeden úkon vykonaný v roku 2014 patrí odmena v sume 134 € a režijný paušál 8,04 €, za jeden úkon vykonaný v roku 2015 patrí odmena v sume 139,83 € a režijný paušál 8,39 € a za jeden úkon vykonaný v roku 2016 patrí odmena v sume 143 € a režijný paušál 8,58 € (v zmysle § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľa celkove predstavujú sumu 441,84 €.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. apríla 2016